

MİZAH PENCERESİNDEN TURİZME BAKIŞ: MİLAS TURHAN SELÇUK KARİKATÜRLÜ EVİ

AN OVERLOOK TO TOURISM FROM THE HUMOR WINDOW: MILAS TURHAN SELÇUK CARICATURE HOUSE

Öğr. Gör. Kadir BAYSAL

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0003-2652-6767

Öğr. Gör. Nermin AYAZ

Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Marmaris Turizm Meslek Yüksekokulu, Muğla / TÜRKİYE,
ORCID: 0000-0002-8828-2414

ÖZET

Kültür turizmi hem tarihi, hem de güncel olan konuları kapsamakla beraber, geniş bir alana sahiptir. Görsel sanatlar, el sanatları, gösteri sanatları, özel ilgi faaliyetleri, kültür ve sanat festivalleri, yöresel ve uluslararası etkinlikler, sanat mekânları kültür turizminin önemli arz unsurlarıdır. Sanat ve kültür birbirinden bağımsız değerlendirilemez. Bu kapsamda sanat turizmi kavramının kültür turizmi içerisinde bir alt başlık olarak ortaya çıktığını belirtmek doğru olacaktır.

Temelinde mizah anlayışı olan karikatür sanatı; görselliğinin yanında, toplumla ilgili kültürel zenginliği de sunmaktadır. Karikatür halkın yaşamışlıklarına ayna tutan evrensel bir sanat dalıdır. Çalışmada Milas' ta bulunan Turhan Selçuk Karikatürlü ev ve Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışmasının sanat turizmi açısından önemi incelenmiştir. Araştırmada, ilgili kaynakların taranması, internet web tabanlarının incelenmesi, yerinde gözlem, yöneticiye yöneltilen yarı yapılandırılmış sorular aracılığıyla konuya ilişkin gereksinim duyulan veriler elde edilerek, sonuç ve önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Sanat Turizmi, Karikatür, Mizah, Turhan Selçuk, Milas

ABSTRACT

Cultural tourism covers both historical and current issues, and has a broad typology. Visual arts, handicrafts, performing arts, special interest activities, cultural and art festivals, local and international events, art venues are important sources of cultural tourism. Art and culture cannot be considered separately from each other. In this context, it is not wrong to state that the concept of art tourism has emerged as a sub-topic in cultural tourism.

Cartoon art with a sense of humor, offers cultural richness related to society, in addition to its visuality. Cartoon is a universal art branch that mirrors the lives of the people. In this study, the importance of Turhan Selçuk Cartoon House and International Turhan Selçuk Cartoon Competition in Milas were examined in terms of art tourism. In this research, the necessary data about the subject were obtained by scanning related sources, examining internet web bases, on-site observation, and semi-structured questions directed to the manager, results and suggestions were made.

Keywords: Art Tourism, Cartoon, Humour, Turhan Selçuk, Milas

1. GİRİŞ

Kültür turizmi Dünya Turizm Örgütü verilerine göre toplam turizm talebinin 1/3 ünden fazlasını oluşturan ve talebin sürekli arttığı bir turizm çeşididir. Sadece geçmişi değil güncel olanı da konu eden kültür turizmi merkezine tüm kültürel çekicilikleri almıştır. İnsanların seyahat etme isteklerinde zamanla değişen beklentiler, kültür turizmi altında yeni başlıkların çıkmasına neden olmuştur.

Kültür turizmi kültürel miras üzerine kuruludur. Geçmişten günümüze kadar ulaşmış gözle görülüp, dokunulabilir resim, heykel, fotoğraf, eski eser, doküman gibi taşınabilir ve arkeolojik alan, anıt gibi taşınmaz somut kültürel miras varlıklarını ve toplumların kültürleri, diğer toplumlardan farkları, gelenek görenekleri, özel günleri gibi soyut kültürel miras varlıklarını da kapsamaktadır. Tiyatro, şarkı, dil, müzik, dans, performans sanatları, gelenekler vb. unsurlar soyut kültürel varlıklar arasında sayılabilir (Özdoğan N.O, 2013: 47-48)

Kültür turizmi kapsamında sunulan turistik ürün içerisinde doğal kültür varlıklarını, tarihsel kültür varlıklarını, kültürel içeriği olan tüm etkinlikleri, sosyo ekonomik olguları ve güncel sanat eserlerini bulmak mümkündür. Daha ayrıntılı olarak baktığımızda arkeolojik kazı alanları, anıtlar, müzeler, ören yerleri, diğer tarihi kültür varlıkları, tarihi ve kültürel mimari örnekleri, festivaller, konserler, sergiler, güncel sanat etkinlikleri, galeriler, etnografya, folklor, mutfak, içki, flora ve fauna, dinsel motifler gibi sosyal konular, sivil toplum kuruluşları, kırsal bölgeler, doğal oluşumlar kültür turizmi kapsamındadır. Güncel sanat etkinlikleri içerisinde resim, müzik, film, fotoğraf, tiyatro, heykel, seramik vb. sanat dalları faaliyetlerini de dâhil edebiliriz (Ege Derneği, 2011: 4).

Kültür turizminin tipolojisi içerisinde tekstil, seramik, resim, heykel gibi sanat dalları ve el sanatları, resim, dokuma, fotoğraf, dokuma gibi özel ilgi faaliyetleri, tiyatro salonları, konser salonları, kültür merkezleri gibi gösteri sanat mekânları, sanat festivalleri, müzik festivalleri gibi festival ve özel etkinlikler, sanat evleri, galeriler, fotoğraf müzeleri, gibi görsel sanatlar yer almaktadır (Smith, 2003: 31). Tanımlarda da anlaşıldığı gibi sanat ve turizmin en önemli ögesi insandır. Her iki olguda insanların beklentileri, boş vakitlerinin değerlendirmeleri, meraklarını gidermeleri, eğlenmeleri, iletişim kurmaları, öğrenmeleri, deneyimlemeleri ve hoşça vakit geçirmeleri üzerine kuruludur.

Sosyal ve toplumsal olgular olan turizm ve sanatın birlikteliği ile kültür turizmi altında incelenen başlıklardan biri olarak sanat turizmi ortaya çıkmıştır. Sanat turizmi kapsamında sanatsever, sanatçı, eserler, turizm işletmeleri, sanat ve kültür köyleri ve yerel halk bulunmaktadır. Sanat turizmi bu yörelerde sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel gelişmenin önünü açmakta ve sanatın turizme, turizmin sanata pozitif etkilerini sunmaktadır (Özgürel vd., 2016: 90).

Sanat turizminin amaçlarından biri de ilgi duyulan sanat alanında eğitim almak ve deneyim yaşamaktır. Bu nedenle tüm dünyada sanat mekânları çoğalmakta ve bu mekânlarda sanat etkinlikleri ve eğitimleri düzenlenmektedir. Özellikle az gelişmiş bölgeler ve kırsal kesimlerde çeşitli sanat dalları yaşatılmakta ve sanat turizmini oluşturan olgular turistik ürün olarak sunulmaktadır. Sanatsal mekânların varlığı, artan sayısı, turizmin ve özellikle sanat turizminin gelişmesine büyük katkı sağlamaktadır. Sanatsal çekiciliklerin turisti seyahat etmeye motive eden en önemli unsurlardan biri olduğunu söylemek doğrudur. Dolayısıyla sanat turizminde öne çıkan yöreler, kültür ve sanat organizasyonlarını arttırarak, farkındalık yaratarak bir turizm aktivitesi haline getirmişlerdir. Böylece bu sanatsal çekicilik ve aktivitelerden diğer yörelere göre daha fazla ekonomik getiri sağlamışlardır (Çelik Uğuz, 2015: 27-28).

Günümüzde kültürel paket turların içeriğini incelediğimizde diğer kültürel çekiciliklerden çok kültürel şehirler, sanat galerileri ve müzeler üzerine yoğunlaşmış olduğunu görmekteyiz. Özellikle bu turları talep eden kişilerin sanatsal etkinlikler konusunda hassas, etkinliklerde yer alarak izlemeyi, öğrenmeyi ve deneyimlemeyi istemektedirler. Bu yüzden müzeler, sanat evleri, sanat galerileri, kültür merkezleri gibi mekânlar ve müzik, resim gibi sanat etkinlikleri kültür turizmi ile ilgili paket turların oluşturulmasında öncelikli olmalıdır (Alaeddinoğlu ve Yıldız, 2011: 30).

Sanat gönüllüğü, sanat turizmi çekim merkezlerinde konaklama, yiyecek-içecek, hediyelik eşya, gibi işletmelere önemli avantajlar getirir. Bunun en büyük sebebi sanat turizmine katılan turistlerin daha fazla harcayan ekonomik gücü yerinde olan turist profili olmalarıdır (Yıldırım vd., 2017: 47). Bu turistler eğitim seviyeleri yüksek, öğrenmeye istekli, daha çok orta yaş ve üzerinde yer alan, tatil süresini daha uzun tutabilecek, en az bir sanat dalına ilgi duyan, deneyimlemek isteği bulunan, yöre ve insanına saygılı özellikler taşır.

2. ÇALIŞMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Bir toplumun kültürünü mizahın çizgileriyle canlandırın ve yaşatan karikatürün ve karikatüristlerin günümüz turizminde nasıl yer aldığı üzerine tartışmaktır. Bu bağlamda karikatürleriyle Türk mizahına damgasını vurmuş Turhan Selçuk adına yapılan Karikatürlü Ev'in sanat turizmindeki yeri ve önemi

irdelenecektir. Çalışmada Milas ilçesi için turizm faaliyetlerinin yöreye sağladığı sosyal, kültürel, ekonomik ve çevresel katkıların artırılmasında, Turhan Selçuk Karikatürlü evinin tanıtımının yapılarak sanat turizmi ve dolayısıyla kültür turizmine katkıları incelenmeye çalışılmıştır. Turhan Selçuk Karikatürlü evi ve Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışmasının yöre, bölge ve ülke turizmine sağlayabileceği olası katkıların ortaya çıkarılması çalışmanın önemini ortaya koymaktadır.

3. ÇALIŞMANIN YÖNTEMİ

Nitel araştırma yöntemiyle gerçekleştirilen çalışmada; gözlem, döküman analizi, internet web tabanlarının incelenmesi ve görüşme tekniği kullanılmıştır. Yarı yapılandırılmış soru formu aracılığıyla karikatür evi yöneticileri ile yüz yüze gerçekleştirilen görüşme sonucunda veriler elde edilmiştir.

Soru formunda aşağıdaki sorular yönetilmiştir.

1. Evin tarihi hakkında bilgi verir misiniz?
2. Evle ilgili diğer bilgiler nelerdir?
3. Bu evin karikatürlü ev olarak kullanılma fikri nasıl ortaya çıktı?
4. Evde bulunan eserler nelerdir?
5. Evde düzenlenen etkinlikler nelerdir?
6. Ev ziyarete hangi günler, hangi saatler arasında açıktır?
7. Yıllar bazında ziyaretçi sayısı nedir?
8. Evde düzenlenen Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışmaları hakkında bilgi verebilir misiniz?

4. MİZAH

Mizahın temelinde insan vardır ve bu kavramın insanın varolduğu her alanda kendini gösterdiğini söylemek doğru olacaktır. İnsanlık tarihi mizahında tarihidir. Mizahın başladığı zamanı ya da kökenlerini aramak yersiz bir çabadır. İlk gülen, ilk karikatür yapan, ilk taşıyan, hiciv yapan kimdir bilinmez... Ancak yazının icadından (M.Ö.3200) önceki dönemlerde mizahla ilgili fikir sahibi olmak neredeyse imkansızken yazının icadından sonraki belgeler bizi bu konuda ışık tutabilir.

M.Ö. 3.yy Mısır yazıtlarında evrenin gülme ile oluştuğu belirtilir, baştanrı kahkahasıyla tarifi uçsuz bucaksız uçurum olarak tarif edilen ilk varlık “kaos”u kahkahasıyla uzaklaştırıp yerine mutlu bir kainat kuracaktır. “Tanrı güldüğünde dünyaya hükmedecek yedi tanrı dünyaya geldi ve kahkahaya boğulduğunda ışık oldu... İkinci kez kahkahaya boğulduğunda sular oluştu ve yedinci kahkahasında ruh doğdu (Sanders, 2001:17).

Antik Yunan inanç sistemi olan mitolojide mizahın izine tanrı Dionisos’da rastlanır. Şarap tanrısı Dionisos adına yapılan bağbozumu şenlikleri daha yeni kutlanmaya başlandığında, şenliklere katılanlar, şarabında etkisiyle, hayvanları taklit ederek onların seslerini çıkararak kaba şakalar eşliğinde gülünç durum yaratmışlardır ki bu durum halkın beğenisini kazanmıştır (Can, 2011: 177). Bu taklitler zamanla geliştirilerek bir düzen almış ve komedyalar ortaya çıkmıştır. Komedyacı yazarları herkesi ve herşeyi eleştirebilir ve oyunlarının konusu yapıları örneğin yöneticiler, siyaset, eğitim, din... Antik Yunan felsefecilerinden olan Platon, gülmenin yerleşik düzeni bozguna uğratma gücüne, iktidar sahiplerini alt üst etmesindeki kuvvetine dikkat çeker. Öğrencisi Aristo ise Poetika isimli eserinde gülünç durumların bir kusur ve eksiklikten kaynaklandığını belirtir. Ona göre Tragedya ve komedyacı eserlerinin yazarları arasında fark vardır. Tragedya şairleri ağırbaşlı, soylu olup komedyacı şairleri hafif meşreptir. Kusurlardan bahsettiği için komedyanın sağladığı zevk tragedyanın sağladığından daha aşağıdadır (Sanders, 2001: 130).

5. KARİKATÜR

Karikatür bir toplumun geçmiş ve günümüzde kültür öğelerini görsel ve tarihsel olarak barındıran bir mizah türüdür. Çizildiği dönemin kültür kodlarıyla ilgili önemli bilgi verir. İngilizce “cartoon”, Fransızca “caricatura” olarak geçen karikatür kavramını Türk Dil Kurumu “İnsan ve toplumla ilgili her tür olayı konu alarak abartılı bir biçimde veren, düşündürücü ve güldürücü resim” olarak tanımlamıştır (Türk Dil Kurumu [TDK], 2018). Ana Brittanica ise karikatürü “Kişi ya da olayların gülünç, çelişkili

yanlarını abartılmış çizgilerle mizaha dönüştürme sanatı. Daha çok biçim bozma yöntemleriyle üretilmiş çizimleri anlatırsa da, yalnız grafik sanatlarla sınırlı değildir; başka sanat yada eylemleri de kapsayabilir” (Ana Britannica 2000: 4-5) olarak betimler.

Karikatürün somut olmayan kültürel miras kapsamında değerlendirilmesi mümkündür. UNESCO’ya üye devletler 2003 yılında imzalanan Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi'nde “Somut olmayan kültürel miras, toplulukların, grupların ve kimi durumlarda bireylerin, kültürel miraslarının bir parçası olarak tanımladıkları uygulamalar, temsiller, anlatımlar, bilgiler, beceriler ve bunlara ilişkin araçlar, gereçler ve kültürel mekânlar- anlamına gelir. Sözlü gelenekler ve anlatımlar, gösteri sanatları, toplumsal uygulamalar, ritüeller ve şöenler, doğa ve evrenle ilgili bilgi ve uygulamalar, el sanatları somut olmayan kültürel miras kapsamındadır” ifadesi bulunmaktadır (Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, 2018). Bu bağlamda karikatürü hem sözlü gelenek ve anlatımlara hem de el sanatlarına dayandırmak doğru olacaktır.

6. TURİZM VE MİZAH

Karikatür sanatının en önemli konularından biri de turizm sektörüdür. Karikatürün temelinde yatan çarpıklıkları abartılı ve iğneleyici şekilde anlatma turizm karikatürlerine de yansımıştır. Turizm karikatürlerinin incelenmesi sonucu; turistlerin davranışı, turizmin fiziksel ve toplumsal çevreyle ilişkisi ve kitle turizmi en fazla işlenen konular olmuş ve bu konularda eleştirel çok sayıda karikatüre rastlanılmıştır. Bunun yanında özellikle sosyal turizmin teşvik edilmesi gereğini ortaya koyan olumlu karikatürlerde dikkat çekmektedir. Türkiye’de birincisi 2009 yılında düzenlenmiş olan ve her yıl düzenlenmeye devam eden Uluslararası Turizm Karikatürleri Yarışması bazı yıllar serbest, bazı yıllarsa turizmde bir temanın belirlendiği ve turizm konulu karikatürlerin yarıştığı bir platformdur. Bu yarışma Turizm Yazarları ve Gazetecileri Derneği ile Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi'nin iş birliğinde ve T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın desteği ile düzenlenmektedir (Sünnetçiöglü vd., 2015: 55).

İstanbul’da Gazanfer Ağa Medresesinde açılan Karikatür ve Mizah Müzesi, sosyal tarihin en net kanıtları niteliğinde olan karikatürlerin sergilendiği yerdir. Dünya karikatür sanatının ünlü isimleri kişisel ya da karma sergilerle halka tanıtan bu sergide çeşitli amaçlarla kullanılan salonlar ve atölyeler bulunmaktadır. Sürekli sergi salonu: Türk Karikatürü’nün başlangıcından günümüze doğru geçirdiği evrelerin örnekler ve belgelerle anlatıldığı bölümdür. Değişken sergi salonu: Yurt ve dünya çizerlerinin yapıtlarının sergilenip tanıtıldığı bölümdür. Mizah kitaplığı: Türkiye’de ve dünyada yayınlanmış ya da yayınlanmakta olan karikatür, mizah ve bu konulara ilişkin kültürel yayınların bir araya getirilip izleyiciye sunulduğu bölümdür (İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018).

Günümüzün ünlü mizah dergisi *Leman*, turizm sahnesinde yerini aldı. *Leman* dergisinden sonra yatırımlarını mizah ve karikatür konseptli kafeteryaya olan *Leman Kültürde* değerlendiren dergi, 2016 yılında yine konsepti mizah ve karikatür olan *Leman Oteli Denizli*’de açtı. Otel ve oda dekorasyonunda *Leman* dergisinin kült karakterlerinin kullanıldığı otel Türkiye’nin ilk mizah konseptli otelidir.

7. MİLAS İLÇESİNE GENEL BAKIŞ

Milas Muğla ilinin en büyük ilçelerinden biridir. İlçenin tarihi 5 bin yıldan daha fazla bir geçmişe dayanmaktadır. Soda Dağının eteklerinde kurulmuş olan Milas, adını rüzgar tanrısı Ailos’un soyundan gelen Mylasos’ dan almıştır (Milas Belediyesi, 2015). Aydın’ın Söke, Koçarlı ve Çine ilçeleri, Muğla’nın Yatağan ve Muğla merkez ilçesi ve Bodrum ile komşudur. Milas Aydın’ın Söke, Muğla’nın Yatağan ve Bodrum ilçelerine karayolu ile bağlıdır. Milas Güllük ve Gökova Körfezlerinde bulunan iskeleleri ile denizyolu ulaşımına sahiptir. Güllük limanı özellikle madencilik ürünlerinin önemli bir ihracat merkezidir. Uluslararası Milas – Bodrum Havalimanı Milas’ı havayolu ile yurt içindeki ve yurt dışındaki merkezlere bağlar. Havalimanının İlçe merkezine uzaklığı 10 km. dir.

Milas’ın nüfusu 2017 yılı adrese dayalı nüfus kayıt sistemine göre 136.162 kişidir (Türkiye İstatistik Kurumu, 2018). Milas Ekonomisi başta tarım, hayvancılık, madencilik, hafif sanayi ve turizmde dayanmaktadır.

Tarihte önce Karia’nın sonra Menteşe Beyliği’nin başkentliğini yapan Milas ve yakın çevresinde 27 antik kent kurulmuştur. Özellikle 2010 yılında halk tarafından uzunyuva diye tabir edilen bölgede bulunan Hekatomnos Anıt mezarı ve Kutsal alanı yüzyılın buluşu olarak adlandırılmaktadır. Şehir

merkezinde bulunan alanda kazılar sürdürülmektedir (Milas Kaymakamlığı, 2013: 202). Hekatomnos Anıt mezarı ve Kutsal alanı ile Beçin Ortaçağ kenti Milas' ta bulunan ve Unesco'nun Dünya Miras geçici listesine aldığı değerlerdir (Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018). Tarihte 'Işıklar Ülkesi', 'Mabetler Şehri', 'Uygarlıklar Başkenti' adını alan Milas kentinin sınırları tarihi kültür miras eserleri ile doludur. İasos, Labranda, Euromos ve Herakleia, antik kentleri, Sinuri tapınağı, Olymos, Pidas, Hydai, Passala, Bargiyliya, Kindya, Kildara, Hydisos, Keramos kalıntıları, Berberini Anıtmezarı, Gümüşkesen Anıtmezarı, Ulu camii, Firuz Bey Camii ve Medresesi, Hoca Bedrettin Medresesi, Ağa Camii, Hacı İlyas Camii, Baltalı Kapı, Su Kemerleri, Çöllüoğlu Hanı, Tarihi Milas Evleri, Macar evleri bunların en önemlileridir. İlçede Milas Müzesi ve Balıkpazarı (İasos) Açık Hava Müzesi bulunmaktadır. Milas ilçesi somut olmayan kültürel varlıklarıyla da dikkat çekmektedir. Çomakdağ Düğünleri, Dibekdere Çalgı Kültürü, Milas Halıları, Zengin Milas Mutfağı, Fuar- Festival ve Yöresel Etkinlikler en önemlileridir.

Milas'ın Güllük ve Gökova Körfezlerinde toplam 197,4 km. uzunluğunda kıyıları ile Muğla ilinin en uzun kıyı şeridinde sahiptir. Ören İskelesi ve Çökertme Koyu, Bodrum Gökova güzergâhında yatların önemli uğrak yerlerindedir (Muğla İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2018). İncirliin Mağarası ve Gökçeler Kanyonu, Tuzla Sulak Alanı, Boğaziçi, Ören, Bafa Gölü, Akbük, Kazıklı, Alagün diğer görülmesi gereken turistik yerleridir.

8. TURHAN SELÇUK

Çizginin büyük ustası, karikatürün duayeni ve çizgi romancı bir sanatçımızdır. 1922'de Milas'ta doğmuştur. Orta öğrenimini Adana' da tamamlamıştır. Yükseköğreniminde bir süre dış hekimliği fakültesinde okusa da, sonra İstanbul Üniversitesi Edebiyat fakültesi Sanat tarihi bölümüne geçmiş ama karikatür sanatına verdiği öncelik nedeniyle okulunu tamamlayamamıştır.

İlk karikatürleri Adana'da Türk Sözü gazetesinde 1941 yılında ve İstanbul'da Kırmızı Beyaz ve Şut'ta yayımlanmış olup, 1948'de çeşitli dergi ve gazetelerde çizmeye devam etmiştir.1949 yılında baş karikatürcü olarak Yeni İstanbul gazetesine giren Turhan, ABD'li karikatürcü Saul Steinberg'in "çizgiyle mizah" anlayışını benimsemiştir. Karikatür tarihini incelediği yazıları aynı gazetede yayımlanmıştır (Kim Kimdir Biyografi ve Bilgi Bankası, 1997 – 2014). Sonrasında Milliyet, Akis, Yön 'de çalışmış olup, kardeşi İlhan Selçuk ile birlikte "41 Buçuk" ve "Dolmuş" dergilerini yayınlamıştır. Çalışmaları yurt içinden ve dışından birçok ödül almaya başlayan Turhan Selçuk, Bulgaristan'da bulunan bir mizah evince gerçekleştirilen seçimle dünyanın 106 karikatürcüsünden biri olarak kabul edilmiştir (Balcıoğlu, 1987: 298).

Turhan Selçuk' un Milliyet gazetesinde 1957 yılında çizdiği Abdülcanbaz kahramanı toplumda büyük ilgi görmüş ve sanatçının daha büyük çevrelerce duyulmasını sağlamıştır. Abdülcanbaz karakterinin senaryoları Aziz Nesin ile başlamış, Rıfat Ilgaz ve sonrasında Turhan Selçuk ile devam etmiştir. Böylelikle Turhan Selçuk Abdülcanbaz'ın hem yazımını hem çizerliğini yapmıştır. 1987 yılına kadar devamlı olarak yayınlanan Abdülcanbaz, 1987 yılı ile 1994 yılı arasında yayınlanmamış olup, sonrasında tekrar yayınlanmaya başlamıştır. 1991 yılında Abdülcanbaz karakteri PTT tarafından posta pulu olarak basılmıştır (Biyografi, 2018). Yabancıların "Müthiş Türk" olarak tanıdığı Abdülcanbaz, haksızlığa gelemeyen, mücadeleyi etmeyi seven gerçekte çok iyi yürekli, halkın gözünde kahraman olan bir İstanbul Beyefendisi' dir. Zaman ve mekân sınırlarına sığmayan değişik rollerde, dürüst, namuslu, haklının yanında ve en büyük silahı "Osmanlı Tokadı" olan bir karakterdir. Abdülcanbaz' ın Maceraları tiyatroya da aktarılmış ve 1973, 1994, 1999, 2002 yıllarında sahnelenmiştir (Biz A.Ş., 2018).

1969 yılında Semih Balcıoğlu ve Ferit Öngören' le beraber Karikatürcüler derneğini kurmuştur. Sırasıyla İtalyan mizah dergisi Il Travaso, Yön, Yeni İstanbul, Akşam gazetesi, Devrim gazetesi, Milliyet gazetesi, Cumhuriyet gazetesinde çizmiştir.

Yaptığı çalışmalarını Turhan Selçuk Karikatür Albümü (1954), 140 Karikatür (1962), Turhan 62 (1962), Hiyeroglif (1964), Hal ve Gidiş Sıfır (1969), Söz Çizginin (1979), İnsan Hakları (1995), Önce Çizgi Vardı... "Çizgide 60 yıl" (2003) adlı albümlerde toplamıştır. Almış olduğu ödüller; İstanbul Gazeteciler Cemiyeti Gazetecilik Başarı Armağanı Yarışması'nda 1955 Birincilik Ödülü, 83-86-87-89-90-2003'de Gazetecilik Başarı Ödüllerini, İtalya'da Uluslararası Bordighera Karikatür Yarışması'nda 1956'da Altın Palmiye ile Aero Club Gümüş Kupası, 1962'de Gümüş Hurma, 1970'te İtalya'da Ippocampo-Vato Karikatür Festivali Ippocampo Ödülü, Türkiye Sanatçılar Birliği'nin 1971 Halkın Sanatçısı Ödülü,

1975'te İtalya'da Vercelli Karikatür Bienali'nde Gümüş Kupa, 1996'da Karikatür Vakfı II. Uluslararası Karikatür Festivali'nde Onur Ödülü, 1998'de İstanbul Gazeteciler Cemiyeti'nin Burhan Felek Basın Hizmet Ödülü, Karikatür vakfı 2003 yılı "Yılın Karikatürcüsü" sayılabilir. Sivas Cumhuriyet Üniversitesi'nin Onursal Bilim Doktoru ve Anadolu Üniversitesi Fahri Doktora unvanına sahiptir (Biz A.Ş., 2018). Turhan Selçuk'un karikatürlerinin temelinde önce düşüncenin hâkimiyetinin olduğunu ve güldürmenin ikinci planda geldiğini söyleyebiliriz. 68 yıllık çizgi hayatında insanların çelişkileri, yanlılıkları, dayanışmaları ve özlemleri en çok işlediği konulardır. Turhan Selçuk, karikatür sanatının temelinde yatan az çizgi ile çok fazla mesaj vermeyi ustalıkla başarmıştır. 1998 yılında da Tüyap Kitap Onur konluğu seçilen Turhan Selçuk anısına "Grafik Mizahının büyük Ustası" adlı kitap basılmıştır. (Milas Belediyesi, 2018:5)

Sanatçının yapıtları Dünya'nın önemli sanat merkezleri ve karikatür müzelerinde sergilenmiş olup, Turhan Selçuk 11 Mart 2010 tarihinde vefat etmiştir.

9. ARAŞTIRMA BULGULARI

Hacı Ali Ağa konağı Milas Hisarbaşı Mahallesinde yer almaktadır. Tarihi Milas evlerinin en güzel örneklerinden biri olan konak, 1868 yılında Milas eşrafından Hacı Ali Ağa tarafından yaptırılmıştır. İki katlı olan yapının alt katı zahire ambarı ve zeytinyağı deposu olarak, üst katı ise yaşam odaları olarak kullanılmıştır (Milas belediyesi, 2015). Taş duvarlarla çevrili geniş bir avluya sahip olan konağın alt katı taş ve tuğladan yapılmıştır. Üst katın bir cephesi hariç yapı malzemesi ahşap bağdadidir. Avludan sağlanan devşirme taşlarla inşa edilen bir merdivenle üst kata, yörede hayat adı verilen ahşap kolonlu bir balkona, balkondan da orta hole girilmektedir. Ev, 20. yüzyılın ikinci yarısından sonra kullanılmadığından bazı bölümleri yıpranmış, önce bahçesindeki müştemilat yıkılmış, sonrasında ise antika kaçakçılarının yağmaladığı binalardan biri olmuştur. 1997 yılında bir kamyonun evin cumbasına çarpması sonucunda ön cephesinden ciddi hasar gören konak, en büyük hasarı 2001 yılında çıkan yangınla almıştır. Evin üç adet tavan kaplaması, iki odanın döşemesinin tamamen yandığı yangında, evin kapı ve pencereleri yok olmuş ve ev harabeye dönmüştür. 2002 yılında yapılan bir protokolle ev Turan Akarca tarafından Milas Belediyesi'ne şartlı olarak hibe edilmiştir. Milas Belediyesince 2004–2005 yıllarında gerçekleştirilen restorasyon sonucu aslına uygun biçimde tekrar ilçeye kazandırılmıştır (Milas Belediye Başkanlığı, 2015: 9–10).

Fotoğraf-1 Turhan Selçuk Karikatürlü Evi

Kaynak; (Milas Belediye Başkanlığı, 2015:10)

Turhan Selçuk'un sağlığında Milas Belediyesince düşünülen ve sanatçıyı son derece heyecanlandıran Karikatürlü ev, sanatçının vefatından sonra 23.04.2010 tarihinde açılmıştır. Sonrasında Belediye tarafından da karikatürlü ev için kentin içerisinde çeşitli noktalara yönlendirme tabelaları asılmıştır. Evin

1.katında; Turhan Selçuk'a ait kişisel eşyalar, çizim malzemeleri, eserlerinin yayınlandığı gazete ve dergiler, mektupları, karikatürleri ve en önemli eseri olan Abdulcanbaz koleksiyonu bulunmaktadır. Ev'in ikinci katı ise geleneksel Milas ev yaşamını konu alan ve bir evde bulunması gereken tüm etnografik eşyalarla düzenlenmiştir. Eski Milas evlerinin kültürel zenginliği yaşanmış eşyalarla ortaya konulmaya çalışılmıştır. Milas Karikatürlü Ev'in 5. kuruluş yıldönümünde evin bahçesinde Turhan Selçuk büstünün açılışı da gerçekleştirilmiştir.

Fotoğraf-2 Turhan Selçuk Büstü

Fotoğraf-3 Evin 2. Katı Milas Evi

Evde ayrıca çocuklar, gençler için karikatür ve yetişkinler için yağlı boya resim kursları verilmektedir. Kursların verilebileceği mekânlar yine konak içerisinde oluşturulmuştur. Şu anda kurslar hafta içerisinde 2 gün olacak şekilde uygulanmaktadır. Bu kurslarda özellikle genç nesle karikatür sanatını sevdirmeye ve yeni sanatçılar yetiştirmeye amaçlanmaktadır. Öğrencilerin eserleri zaman zaman açılan sergilerle bu evde ziyaretçilerin ilgisine sunulmaktadır. Turhan Selçuk karikatürlü evinde bugüne kadar çok sayıda ünlü karikatüristin sergileri düzenlenmiştir. Bu sebeple ilçeye getirilen çok sayıda ünlü karikatürist ve ressamın bu sanatlara ilgi duyan kişilerin karikatürlü evde bir araya gelmesi sağlanmıştır. Ayrıca bazı yazarların kitap imza günleri yine bu evde gerçekleştirilmiştir. Dolayısıyla karikatürlü ev Milas için hem bir sanat merkezi, hem de bir müze işlevi görmektedir. Turhan Selçuk anısına evde düzenlenen en önemli etkinlik 1. si 2011 yılında gerçekleştirilen ve bu yıldan itibaren her yıl düzenlenmeye devam edilen ULUSLARARASI TURHAN SELÇUK KARİKATÜR YARIŞMASI' dır. Bu yıl 8. si düzenlenen yarışmaya ilgi sürekli artmakta ve uluslararası düzeyde artan sayıda katılım sağlanmaktadır. Bu yıl 8'incisi düzenlenen Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışması' na 61 ülkeden, 514 karikatürist, 1847 karikatür ile katılmıştır. Yarışmaya gönderilen karikatürler yine bu evde sergilenmektedir. Yarışmada derece alan karikatürlerin farklı ülkelerde önemli sanat merkezlerinde de sergilenmesi sağlanmaktadır. Konak hafta içi ziyaretçilere saat 08: 30 ile 17: 30 saatleri arasında açıktır. Hafta sonu tur organizasyonları olduğunda belediye yetkililerine haber verilerek, hafta sonu da personel tahsisi sağlanmakta ve ev açık tutulmaktadır. Ziyaretçi sayısının kayıt altına alınmadığı evde özellikle yaz aylarında ziyaretçi sayısında ciddi bir artış gözlenmektedir. Yerli turistlerin yanında bu sanata ilgi duyan, yabancı turistlerde evi ziyaret etmektedirler. Ayrıca ev içerisinde ziyaretçilerinin duygu ve düşüncelerini kaleme dökebilecekleri bir köşe oluşturulmuştur. Bu köşedeki deftere çok sayıda yabancıların da hissettiklerini yazdığı görülmektedir.

Fotoğraf-4 8.Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışması Afışı

Kaynak; (Milas Belediyesi, 2018)

10. SONUÇ VE ÖNERİLER

Milas turizm alanında Bodrum'un gölgesinde kalmıştır. Bodrum'a bir geçiş noktası olarak bilinmektedir. Oysaki turizm açısından, Türkiye'de çok az kente sahip olan değerlere sahiptir. Uzun deniz kıyı şeridi, mağara ve kanyonları, su ve kara avcılığına uygun mekânlar, hava sporları alanları, tarihi kentler, müzesi, somut olmayan zengin kültürel mirası ilçe bünyesinde barındırmaktadır. Bu özellikleriyle çok sayıda alternatif turizm çeşidini gerçekleştirmek mümkündür. Özellikle tarihi kentler, arkeolojik kazı alanları, müzesi, tarihi evleri, zengin mutfağı, başta halıcılık olmak üzere el sanatları, yörede yaşatılan gelenekler, ilçede düzenlenen fuar, festival ve yerel etkinlikler kenti kültür turizmi açısından eşsiz kılmaktadır.

Turhan Selçuk karikatürlü evi ilçede sanat turizmine dolayısıyla kültür turizmine katkı sağlayacak önemli bir değerdir. Sanat ve turizm, toplumlar arasında olumlu iletişim kurulmasını sağlayan ve insanları bir araya toplayan unsurlardır. Ev hem sanata, hem de turizme hizmet etmektedir. Ülkemizde az ilgi gören karikatür sanatı, sanatçısını ön plana çıkartan ve mizah anlayışını temel alınarak kurulan Karikatür evi Milas Kültür Turizminin önemli öğelerinden biri durumuna hızla gelmektedir. Özellikle konağın yerinin ilçe merkezinde olması ve diğer turistik mahallere yürüme mesafesinde olması ilçeye gelen turistlerin karikatürlü evi de ziyaret etmelerini mümkün kılmaktadır. Turan Selçuk Karikatürlü evi Anadolu'da yüzyılın buluşu olarak adlandırılan Hekatomnos Anıt mezarı ve kutsal alanı, Ulu camii, Çöllüoğlu Hanı, Firuz Bey Camii ve Medresesi, Milas Müzesi, Baltalı Kapı Meydanı, Salı Pazarı ve Demirciler Çarşısı, Arastanın orta noktasında yer almaktadır. Karikatür evinde çevredeki turistik çekim unsurlarına gelen turistler tarafından ziyareti teşvik edilmelidir.

Milas belediyesinin çalışmalarıyla kurulan ve bugüne kadar faaliyetlerine devam eden karikatürlü evin, sürdürülebilirliğinin sağlanması ve değerinin artarak Milas için kültür rotasında değişmez bir adres olması önemlidir. Günümüz çağdaş müzeciliğin en önemli görevlerinden birinin de eğitim olduğunu göz önüne alındığında karikatürlü evde düzenlenen etkinlik sayısının artması, evde düzenlenen ve özellikle genç nesle karikatür ve resim sanatını sevdiren kursların devamı sağlanmalıdır. Hatta çevredeki ilk ve orta öğretim okullarının resim derslerinin bir kısmını karikatürlü evdeki atölyelerde yapması bu çabaların desteklenmesi açısından önerilebilir. Milas belediyesinin karikatürlü evle ilgili çabaları ve katkıları çok değerlidir. Sadece Belediyenin değil, Kültür ve turizm il müdürlüğü, sivil toplum kuruluşları ve makro düzeyde kamu otoritelerinden destekler sağlanmalıdır. Karikatürlü evde düzenlenen etkinliklerle ilgili bugüne kadar olan en büyük eksiklik tanıtımdır. Dolayısıyla evle ilgili reklam ve tanıtım faaliyetlerine hız verilmelidir. Ayrıca karikatür yarışması ile ilgili olarak sağlanan

sinerji önemlidir. Özelinde sürdürülebilirliği ve zenginleştirilmesi bakımından çeşitli öneriler getirilebilir.

Mizah bu evin özelinde kültür turizminin bir parçası haline getirilmiştir. Sanat ya da mizah temalı tur programları oluşturulup, bu tarz mekânların ziyareti bir paket halinde geliştirilebilir. Örneğin Milas Turhan Selçuk Karikatür Evi, Denizli Leman otel, Leman Kültür kafeleri ziyaretlerini kapsayan bu turlar genç yaşlı çeşitli yaş gruplarına hitap edecektir. Aynı zamanda mizah ve karikatür tarihine detaylıca değinilen ve Türkiye’den ve dünyadan karikatüristlerin eserlerinin incelendiği ve değerlendirmelerin yapıldığı mizah ve sanat içerikli turlar da bölgenin ve mekânların turizm açısından gelişimine katkı sağlayacaktır.

KAYNAKÇA

Ana Britannica (2000), Karikatür, cilt: XII, 4-5

Alaeddinoğlu, F., Yıldız, Mehmet Zeydin., (2011), Türkiye’de Kültür Turizmi ve Algılanışı, *Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu 38. ICANAS -Uluslararası Asya ve Kuzey Afrika Çalışmaları Kongresi Bildiri Kitabı*, I. Cilt, 30, Ankara

Balcıoğlu Semih, (1987), *Cumhuriyet Dönemi Türk Karikatürü*, Ankara: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 298

Can, Ş. (2011), *Klasik Yunan Mitolojisi*, İstanbul: Ötüken Yayınları

Çelik Uğuz, S., (2015), Sanat Turizmi Kapsamında Sanat Köyleri/ Sanat Akademileri/ Sanat Kampları Uygulamaları ve Kırsal Turizme Katkıları, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 5 (2), 27-28

Ege Derneği (2011), *İzmir Kültür Turizmi Sektör Araştırması "Tespit ve Öneriler"*, 4

Milas Belediyesi, (2018), *Uluslararası Turhan Selçuk Karikatür Yarışması Albümü*, s.5

Milas Belediye Başkanlığı, (2015), *2015-2019 Stratejik Planı*, 9-10

Milas Kaymakamlığı, (2013), *Milas Coğrafyası, Tarihi, Kültürü ve Ekonomisi*, Kültür Yayınları-1, Muğla: Milbassan Ltd., 202

Özdoğan N.O.(2013), Sürdürülebilir Turizm ve Kültürel Miras, M.Kozak içinde Sürdürülebilir Turizm, (45-60), Ankara: Detay Yayıncılık

Özgürel G., Alkan Ö., Karaman M., (2016), Sanat Köylerinin Kırsal Turizm Açısından Önemi: Dibeklihan Kültür ve Sanat Köyü Örneği, *Uluslararası Sosyal ve Ekonomik Bilimler Dergisi*, 6 (2), 90

Sanders, B. (2001), *Kahkahanın Zaferi-Yıkıcı Tarih Olarak Gülme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Smith M.K.,(2003), Reconceptualising Cultural Tourism, *Issues in Cultural Tourism Studies*, Newyork: Routledge

Sünnetçioğlu, A., Sünnetçioğlu, S., Korkmaz H., Mercan Ş. Okan., Yıldırım, H. Mehmet., (2015), Turizmin Karikatürize Halleri: Turizm Karikatürlerinin Gösterge Bilim (Semioloji) ve İçerik Analizi İle İncelenmesi, *16. Ulusal Turizm Kongresi Bildiriler Kitabı*, , Ankara: Detay Yayıncılık, 55

Yıldırım, A., Topgöz Gün, Fatıma., Hamacı, A., (2017), Turizmin Önemli Bileşenlerinden Biri “Kültür – Sanat turizmi”, *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi ve Kültür Dergisi Ayrıntı*, Sayı:56 Kasım,47

İNTERNET KAYNAKLARI

Biyografi, (2018), <https://www.biyografi.net.tr/turhan-selcuk-kimdir/>, (E.T:26.08.2018)

Biz A.Ş.,(2018), <http://www.abdulcanbaz.biz/Hakkinda/Turhan-Selcuk/Turhan-Selcuk-Biyografi>, (E.T: 27.08.2018)

- Biz A.Ş., (2018), <http://www.abdulcanbaz.biz/Hakkinda/Turhan-Selcuk/Odulleri-Sergileri-Kitaplari>, (E.T: 27.08.2018)
- İstanbul İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, (2018), <http://www.istanbulkulturturizm.gov.tr/TR-165652/karikatur-ve-mizah-muzesi-gazanfer-aga-kulliyesi.html>, (E.T: 22.09.2018)
- Kim Kimdir Biyografi ve Bilgi Bankası, (1997 – 2014), <http://www.kimkimdir.net.tr/kisiler/28848> , (E.T: 26.08.2018)
- Milas Belediyesi, (2015), http://www.milas.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=15, (E.T: 10.08. 2018)
- Milas Belediyesi, (2015), http://www.milas.bel.tr/index.php?modul=2_99&lang=tr&ID=6&pID=1, (E.T: 18.08.2018)
- Milas Belediyesi, (2018) http://www.milas.bel.tr/index.php?modul=10_3&id=13, (E.T: 20.09.2018)
- Muğla İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü, (2018), <http://www.muğlakulturturizm.gov.tr/TR-158975/dunya-miras-gecici-listesi.html>, (E.T: 01.09.2018)
- Muğla İl Kültür Ve Turizm Müdürlüğü, (2018), <http://www.muğlakulturturizm.gov.tr/TR-157666/cografya-konum-iklim-ulasim.html>, (E.T: 01.09.2018)
- Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı Teftiş Kurulu Başkanlığı, (2018), <http://teftis.kulturturizm.gov.tr/TR-50543/somut-olmayan-kulturel-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>, (E.T: 11.09.2018)
- Türk Dil Kurumu [TDK], (2018), http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&kelime=KAR%C4%B0KAT%C3%9CR ,(E.T: 15.09.2018)
- Türkiye İstatistik Kurumu [TÜİK], (2018). <https://biruni.tuik.gov.tr/medas/?kn=95&locale=tr>, (E.T: 18.09.2018)